

ปัญหาการกำหนดโทษและการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล¹

สุกัญญา รักจิตต์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดโทษและการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตความรับผิด การกำหนดโทษ และการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรากฐานการเกิดแนวความคิดในการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล

จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ตั้งแต่อดีตพบว่าทั้งสามประเทศไม่ยอมรับว่านิติบุคคลจะสามารถกระทำความผิดทางอาญาได้ เนื่องจากนิติบุคคลไม่มีสภาพบุคคลและไม่มีชีวิตจิตใจ เหมือนอย่างบุคคลธรรมดา จึงไม่สามารถที่จะกระทำความผิดทางอาญาได้ แต่เมื่อบ้านเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผู้คนมีการรวมตัวกันประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลมากยิ่งขึ้น ทำให้นักนิติศาสตร์หลาย ๆ ท่านมีความเห็นและยอมรับว่า นิติบุคคลอาจกระทำความผิดทางอาญาและรับโทษทางอาญาได้ ทำให้แต่ละประเทศให้การยอมรับและได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับประเทศไทยที่ได้ให้การยอมรับว่านิติบุคคลสามารถกระทำความผิดและรับโทษทางอาญาได้เหมือนกับต่างประเทศ แต่ก็ยังมีปัญหาอีกหลายประการที่ทำให้การลงโทษนิติบุคคลในประเทศไทยไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และไม่สามารถที่จะตอบสนองหรือนำไปใช้กับการลงโทษนิติบุคคลได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้แก่

ปัญหาประการแรกคือ ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดและการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 กล่าวคือ ประเทศไทยยอมรับว่านิติบุคคลสามารถกระทำความผิดและรับผิดทางอาญาได้ แต่ก็ยังไม่มียกเว้นที่ชัดเจนเกี่ยวกับฐานความผิดในทางอาญาที่นิติบุคคลสามารถกระทำได้ และเมื่อเกิดการกระทำความผิดขึ้นแล้วนิติบุคคลจะต้องรับโทษอย่างไรและจำนวนเท่าใด ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวคำวินิจฉัยของศาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ได้มีการพิพากษาให้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการกำหนดโทษและการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตนันทน์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิชา ภักดีคง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพังงา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบในหลาย ๆ ฐานความผิดทั้งที่กระทำความผิดโดยเจตนาและกระทำโดยประมาท ทำให้ยังไม่เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตการกระทำความผิดในทางอาญา

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ซึ่งเป็นโทษที่มีการบัญญัติไว้สำหรับผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ถ้าหาก บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลกระทำความผิดทางอาญาในฐานความผิดเดียวกันก็ต้องรับโทษเท่ากัน เมื่อกฎหมายบัญญัติโทษไว้ร่วมกัน อันทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม และเกิดความไม่ชัดเจนสำหรับโทษที่จะนำมาบังคับใช้กับนิติบุคคล อีกทั้ง โทษปรับที่ประเทศไทยใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีความล้าสมัย และเป็นโทษที่มีความรุนแรงน้อย เหมาะแก่การใช้บังคับกับบุคคลธรรมดาเท่านั้นนิติบุคคล ซึ่งรูปแบบของโทษปรับในประเทศไทยจะเป็นการกำหนดโทษปรับแบบตายตัวหรือตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด (fixed fines) ซึ่งการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดทุกคนที่กระทำความผิดในฐานความผิดเดียวกันจะต้องถูกปรับในอัตราที่เท่ากัน เพราะจำนวนค่าปรับจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิด โดยไม่ได้คำนึงถึงฐานะหรือรายได้ของผู้กระทำความผิด โทษปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดมักจะกำหนดอัตราเพดานขั้นต่ำสุดหรือสูงสุดของจำนวนเงินค่าปรับเอาไว้ ดังนั้น ในการลงโทษปรับศาลจะต้องใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับ โดยต้องปรับไม่ต่ำกว่าหรือเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งถ้าหากศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษปรับในอัตราขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อเปรียบเทียบความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผลประโยชน์ที่นิติบุคคลจะได้รับกับค่าปรับที่นิติบุคคลจะต้องชำระตามคำสั่งศาลแล้ว นิติบุคคลยินยอมที่จะชำระค่าปรับตามคำสั่งศาล เพราะเมื่อชำระค่าปรับแล้วคดีก็เป็นอันเสร็จสิ้นไป นิติบุคคลก็สามารถกลับไปดำเนินธุรกิจได้ตามปกติ อันเป็นผลให้นิติบุคคลไม่เกิดความเกรงกลัว และข่มขู่ต่อกฎหมาย อีกทั้ง ยังมีโอกาสสูงมากที่นิติบุคคลจะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทำให้การลงโทษปรับดังกล่าวไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และ มาตรา 29/1 เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1 วรรคหนึ่ง ก็ได้บัญญัติไว้อีกว่า ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ ซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า หากนิติบุคคลไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดการบังคับโทษดังกล่าวคือการออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น เนื่องจากการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับอาจทำได้ง่าย เพราะนิติบุคคลมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งและย่อมมีทรัพย์สินให้ยึดมาชำระค่าปรับได้ แต่ในขั้นตอนการดำเนินการยึดทรัพย์สินเพื่อมาขายทอดตลาดนั้นเป็นขั้นตอนที่มีความยุ่งยากและ

ต้องใช้ระยะเวลานานกว่ารัฐจะได้รับชำระค่าปรับในกรณีดังกล่าว อีกทั้ง ในสภาพการณ์ปัจจุบันปัญหาการบังคับโทษปรับของนิติบุคคลมีปริมาณเพิ่มมากยิ่งขึ้น

และปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการเสริมสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 ซึ่งได้มีการกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ 5 รูปแบบ ได้แก่ การกักกัน การห้ามเข้าเขตที่กำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง เห็นว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวนี้ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาบังคับใช้กับนิติบุคคลได้ แต่จะเป็นผลดีต่อการบังคับใช้กับบุคคลธรรมดามากกว่า ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการเสริมสำหรับใช้บังคับแก่นิติบุคคลนั้นจึงยังไม่มี ความเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้บังคับแก่นิติบุคคล และการลงโทษดังกล่าวอาจจะเป็นวิธีการที่ไม่เป็นที่นิยม หรืออาจจะเกิดความยุ่งยากในการนำมาใช้ อีกทั้ง วิธีการดังกล่าวศาลก็หิบบกมาใช้ในการพิพากษาคดีน้อยมาก

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดโทษและการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความล้าสมัยอย่างมาก เมื่อนำมาบังคับใช้แก่นิติบุคคลแล้วทำให้การลงโทษไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด เป็นโทษที่มีความรุนแรงน้อยเกินไป ไม่มีความเหมาะสมและเกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งถ้าหากการลงโทษไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และการลงโทษนั้นมีความรุนแรงน้อยเกินไป ทำให้ผู้ต้องโทษที่เป็นนิติบุคคลไม่ได้รับความเดือดร้อนจากการลงโทษ อันจะทำให้นิติบุคคลนั้น ๆ ไม่มีความเกรงกลัวและไม่สำนึกในการกระทำความผิดในครั้งถัดไป ซึ่งเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้ศึกษาเปรียบเทียบไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่า ในช่วงแรก ๆ ทั้งสามประเทศยังไม่ให้การยอมรับว่านิติบุคคลสามารถกระทำความผิดและรับโทษทางอาญาได้ แต่เมื่อสถานการณ์ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางสังคม และเศรษฐกิจ ทำให้ทั้งสามประเทศยอมรับว่านิติบุคคลสามารถกระทำความผิดและรับโทษทางอาญาได้ จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้รองรับการกระทำความผิดทางอาญาไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล โดยได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดชอบ และโทษทางอาญาไว้อย่างชัดเจน อีกทั้ง ยังมีการบัญญัติในส่วนของโทษไว้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นโทษหลัก หรือโทษเสริม อาทิ เกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดชอบและการกำหนดโทษของประเทศอังกฤษได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนิติบุคคล โดยให้นิติบุคคลรับผิดชอบเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาในความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้บุคคลธรรมดาต้องรับผิดชอบทางอาญาในการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของนิติบุคคล แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ 2 ประการ คือ ความผิดบางฐานโดยสภาพแล้วไม่อาจถือได้ว่าผู้แทนของนิติบุคคลได้กระทำไปในนามของนิติบุคคลนั้นได้ เช่น ความผิดฐานสมรสซ้อน ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา กระทำอนาจารและเบียดความเท็จ และโทษทางอาญาที่จะลงแก่นิติบุคคลมีเฉพาะโทษปรับเท่านั้น ยกเว้นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาเท่านั้น โทษปรับในประเทศอังกฤษจะใช้ระบบการปรับเป็นหน่วย (Units-Fine System) โดยมีการแยกความผิด

ออกเป็นระดับ 10 ระดับ แต่ละระดับจะมีอัตราค่าปรับที่เพิ่มขึ้นแบบทวีคูณ โดยในการกำหนดค่าปรับศาลจะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับ โดยศาลจะพิจารณาถึงรายได้ที่แท้จริงของผู้กระทำความผิด และพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมแห่งข้อหาและประวัติของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย

ส่วนสหรัฐอเมริกา ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของนิติบุคคลไว้ต่างหากเช่นกัน โดยใช้โทษปรับเป็นโทษหลักในการลงโทษนิติบุคคล ซึ่งโทษปรับจะใช้เป็นระบบการปรับแบบตายตัว แต่ได้กำหนดให้การลงโทษปรับนิติบุคคลจะต้องปรับในอัตราที่สูงกว่าบุคคลธรรมดา และได้มีการกำหนดโทษอื่น ๆ ไว้หลากหลายรูปแบบ เช่น การลบล้าง เลิกสัม หรือตัดสิทธิ การประกาศโฆษณาความผิดต่อสาธารณชน หรือศาลมีคำสั่งห้ามหรือให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งและการภาคทัณฑ์ นิติบุคคล เป็นต้น

และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบชีวิตลอร์เหมือนกับประเทศไทย ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดและโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของโทษและฐานความผิดทางอาญาที่นิติบุคคลต้องรับโทษ โดยโทษที่ใช้เป็นโทษหลักในการลงโทษนิติบุคคลคือ โทษปรับเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ อีกทั้งยังได้กำหนดอัตราโทษปรับสำหรับนิติบุคคลไว้สูงถึง 5 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดา และได้กำหนดโทษเสริมอื่น ๆ ไว้อีกหลากหลายอาทิเช่น โทษปรับรายวัน การขูบกิจการหรือปิดกิจการ เป็นต้น

นอกจากนี้ในแต่ละประเทศก็ได้มีการกำหนดมาตรการเสริม เพื่อนำมาใช้บังคับควบคู่กับโทษหลักอาทิเช่น ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดรูปแบบการลงโทษนิติบุคคลตามกฎหมายไว้อย่างชัดเจนซึ่งได้มีการกำหนดไว้ด้วยกัน 2 รูปแบบ ทั้งรูปแบบที่เป็นมาตรการลงโทษทางการเงิน และรูปแบบที่ไม่ใช่การลงโทษทางการเงิน ซึ่งรูปแบบการลงโทษที่ไม่ใช่การลงโทษทางการเงินจะมีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น การคุมประพฤตินิติบุคคล การให้นิติบุคคลทำงานบริการสังคม การให้นิติบุคคลจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย เป็นต้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมโดยรวมมากกว่าการลงโทษปรับเพื่อเอาเงินเข้ารัฐเพียงอย่างเดียว

สหรัฐอเมริกา ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจน โดยใช้โทษปรับเป็นโทษหลักในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกันกับประเทศอื่น ๆ และยังมีการกำหนดมาตรการทางแพ่ง และมาตรการอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับการลงโทษนิติบุคคลที่กระทำความผิดทางอาญามาใช้ควบคู่กับการลงโทษปรับอีกด้วย ซึ่งมาตรการที่สหรัฐอเมริกานิยมนำมาใช้ได้แก่ (1) การคุมประพฤติ เช่น การให้นิติบุคคลทำงานด้านบริการสังคมหรือช่วยเหลือสังคม ซึ่งมาตรการคุมประพฤติจะมีวิธีการให้นิติบุคคลต้องกระทำการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามสมรรถนะของนิติบุคคลนั้น หรือที่เรียกว่า “เงื่อนไขการบริการสังคม” และวิธีการกำหนดเงื่อนไขห้ามมิให้นิติบุคคลกระทำการหรือกิจการใดที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการกระทำความผิดที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดอีก (2) โทษริบทรัพย์ เป็นการริบทรัพย์ ที่ได้มาจากการกระทำความผิดทั้งหมด (3) การแจ้งผู้เสียหาย และ (4) การชดเชยความเสียหาย เป็นต้น

และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาสำหรับผู้กระทำ ความผิดที่เป็นนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจนทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับโทษและฐานความผิดที่นิติบุคคลจะต้องรับผิด โดยการใช้โทษปรับเป็นโทษหลักในการลงโทษนิติบุคคล ซึ่งได้กำหนดอัตราการลงโทษปรับสำหรับ นิติบุคคลไว้สูงถึง 5 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดา นอกจากนี้โทษปรับแล้วฝรั่งเศสก็ได้มีการ บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับโทษอื่น ๆ ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-39 ได้อีกหลายประการ ได้แก่ (1) การลงโทษโดยการยุบกิจการของนิติบุคคล (2) การลงโทษโดยการห้ามประกอบกิจการอาชีพหรือ สังคมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม (3) การให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศาล (4) การปิดสถานประกอบ กิจการทั้งหมดหรือบางส่วน (5) การห้ามเข้าประมวลงานของทางราชการ เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการกำหนดโทษและการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายของทั้งสามประเทศดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ศึกษาพบว่ามิชชั่นแนอเนะ คือ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดขอบเขตความ รับผิด การกำหนดโทษ การบังคับโทษ และการกำหนดมาตรการเสริมอื่น ๆ ดังนี้

1. ควรให้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับฐานความผิด และการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิด ที่เป็นนิติบุคคลเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายอาญา โดยการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

เดิม มาตรา 18 บัญญัติว่า โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

บัญญัติเพิ่มเติมเป็นว่า “มาตรา 18/1 บัญญัติว่า ความรับผิดและโทษที่จะใช้ลงแก่ผู้กระทำ ความผิดที่เป็นนิติบุคคลดังนี้

(1) กรณีผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในฐานความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป อันอาจเกิดความเสียหายร้ายแรงและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคม หรือสำหรับความผิดที่ก่อให้เกิดการ เสียชีวิต ต้องระวางโทษปรับ 5 เท่า ของโทษปรับที่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสำหรับ ความผิดฐานนั้น ๆ และให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการเสริมที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 39/1 มาใช้ ควบคู่กับการลงโทษปรับดังกล่าวด้วย

(2) กรณีผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในฐานความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี อันมิใช่โทษไม่ร้ายแรงมาก หรือไม่ก่อให้เกิดการเสียชีวิต และมีผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายไม่เกิน 10 ราย ต้องระวางโทษปรับ 3 เท่า ของโทษปรับที่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสำหรับ ความผิดฐานนั้น ๆ และให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการเสริมที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 39/1 มาใช้ ควบคู่กับการลงโทษปรับดังกล่าวด้วย

(3) กรณีผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในฐานความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ความผิดหลัโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ต้องระวางโทษปรับ 2 เท่า ของโทษปรับที่ได้มีการ บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสำหรับความผิดฐานนั้น ๆ โดยศาลจะกำหนดมาตรการเสริมตาม มาตรา 39/1 มาใช้ควบคู่กับโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ได้

วรรคสอง หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนไม่กระทำตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล หรือฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไม่ครบถ้วน ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องรับโทษ หนักขึ้น แต่ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่ได้บัญญัติไว้ตาม (1) ถึง (3)”

2. ควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 จากเดิม บัญญัติว่า “...ให้ผู้ต้องโทษปรับต้องชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา มิฉะนั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สิน หรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ...” และมาตรา 29/1 จากเดิม บัญญัติว่า “...กรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สิน โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงาน อัยการเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการบังคับคดี...”

บัญญัติเพิ่มเติมเป็นว่า มาตรา 29/2 กรณีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลและศาลลงโทษปรับ ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป และผู้กระทำความผิดไม่อาจชำระค่าปรับในวันที่ศาลมีคำพิพากษาได้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลกำหนดวันชำระค่าปรับหรืออาจให้ผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดได้ โดยหากศาลกำหนดให้ผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดจำนวนเงินในแต่ละงวดทุกเดือนจะต้องเท่ากันตาม ระยะเวลาที่ศาลกำหนด และการผ่อนชำระค่าปรับนั้นให้กระทำได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

วรรคสอง หากผู้กระทำความผิดเพิกเฉย หรือผัดผ่อนไม่ชำระเงินค่าปรับตามที่ศาลกำหนดไว้ ตามวรรคหนึ่ง ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้น โดยศาลอาจมีคำสั่งให้ชำระค่าปรับเพิ่มเติมได้ไม่ เกิน 2 เท่าของจำนวนเงินค่าปรับที่ยังคงค้างชำระอยู่ และหากผู้กระทำความผิดยังคงเพิกเฉยและไม่ชำระเงิน ค่าปรับภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่งให้ชำระค่าปรับเพิ่มเติมแล้ว ให้ศาลมีอำนาจในการออกหมายบังคับคดี เพื่อยึดทรัพย์สิน หรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับได้ภายในระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งให้ชำระค่าปรับเพิ่มเติม

วรรคสามหากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่อาจชำระค่าปรับได้อีกต่อไป โดยผู้กระทำความผิดนั้น ได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่แล้ว ศาลอาจกระทำได้อีกต่อไปนี้

- (1) ยกหนี้ให้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของค่าปรับที่ยังมิได้ชำระต่อศาล รวมทั้งดอกเบี้ยและเบี้ยปรับ
- (2) หากศาลเห็นสมควรจะเลื่อนการชำระค่าปรับออกไป หรือขยายระยะเวลาให้เป็นดุลพินิจ ของศาล แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง

3. ควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 ซึ่ง เดิมได้บัญญัติว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้

- (1) กักกัน

- (2) ห้ามเข้าเขตกำหนด
- (3) เรียกประกันทันทีบน
- (4) คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล
- (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

โดยให้บัญญัติเพิ่มเติมเป็นว่า มาตรา 39/1 โทษอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่

(1) ปิดสถานประกอบการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวโดยกำหนดระยะเวลาหรือเป็นการถาวร สำหรับความผิดตามมาตรา 18/1 (1)

(2) ยุบกิจการของนิติบุคคลทั้งหมดหรือบางส่วน สำหรับความผิดตาม มาตรา 18/1 (1)

(3) ห้ามเข้าประมวลงานของทางราชการเป็นการถาวรหรือกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร

(4) การกำหนดเงื่อนไขให้ทำงานบริการสังคมหรือช่วยเหลือสังคม ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 2 ปี

(5) กรณีความผิดที่ได้กระทำโดยการหลอกลวง หรือฉ้อฉล ศาลอาจมีคำสั่งให้ประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ หรือสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติการณ์การกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ภายในระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 1 ปี

(6) การชดเชยความเสียหาย สำหรับความผิดที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย ทั้งที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของผู้เสียหาย โดยกำหนดค่าเสียหาย และระยะเวลาในการชดเชยค่าเสียหายให้เป็นดุลพินิจของศาล แต่การชดเชยความเสียหายดังกล่าวจะต้องกระทำให้เสร็จสิ้นก่อนศาลมีคำพิพากษา

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ ปรกติ. คำอธิบายกฎหมายลักษณะบุคคล : บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564.

จิตติ ดิงศภัทัย. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,

2543.

ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติบุคคลและความรับผิดชอบ

อาญาของนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549.

สิริพันธ์ พลรบ. กฎหมายอาญาและอาญาวิชายชั้นสูง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมราช, ม.ป.ป.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ความรับผิดชอบอาญาของนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

อุทัย อาภิเวช. หลักและทฤษฎี : ความผิดอาญาและโทษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิ.เจ.พรินติ้ง, 2561.